

akadályozói és ellenzői. Ezen változtatni csak egyféleképpen lehet: a lelkész-képzés több évtizedes szellemi nyomorát kell az egyetemes (zenei) kultúra által megátogatni és megszüntetni.²⁸

Jövönk, közösen végzett liturgiánk (azaz a *legszentebb szolgálat*) jövője a nevelésbe, oktatásba fektetett („investált”) szellemiségtől, pénztől, „igenek és nemek” (nemekre is szükség van!) között határozottan és biztonsággal dönteni tudó érzék kifejlődésétől függ.²⁹

Összefoglalva elmondhatjuk: a ránk váró korszakalkotó kihívásoknak csak úgy tehetünk eleget a református egyházban, de más felekezetben is, ha megtaláljuk és megragadjuk az igényes párbeszéd lehetőségeit és alkalmait arra ügyelve, hogy Isten tiszta tiszteletét megalkuvásmentesen éljük és alakítsuk a XXI. században.

Vizsgaelnöki értékelés a 2002 nyarán Pápán és Budapesten megrendezett kántorképző tanfolyamokról és kántorképesítő vizsgákról

A Dunántúli Egyházkerület 2002. évi kántorképző tanfolyama június 30. és július 19. között zajlott évek óta szokásos helyszínén: a Református Gimnáziumban. A tanfolyam kántorképesítő vizsgájára és az itt 10. éve indult tanfolyamra hálaadással emlékező záróhangversenyre a záró napon került sor. A bizottság előtt 9 fő vizsgázott, kik közül hatan kaptak kántorképesítő oklevelet, hárman pedig, akik részleges vizsgát tettek, remélhetőleg a következő évben sikeresen leteszik hátralévő vizsgáikat.

A pápai kántorképesítő vizsga legjobban sikerült része a hangszeres tárgy volt. Mint évek óta, most is a templomban, „valódi” sípos orgonán vizsgáztak a jelöltek, a tanfolyam teljes hallgatósága pedig gyülekezetként énekelte a kijelölt zsoltárokat és dicséreteket. A bizottság a vizsgázók által megjelölt énekekből választott, majd egy, a helyszínen bemondott ének kíséretét játszotta el a jelölt. A saját választás szerinti ének mindegyikéhez megfelelően előkészített —akár komponált, akár előre átgondoltan improvizált— előjátékot hallottunk, egyszerű, néhány esetben különösen is jól átgondolt intonációval. A templomi szituáció különösen is életszerűvé tette a hangszeres vizsgát.

²⁸ „[Elérkeztünk] ahhoz a problémához, amelynek megoldása nélkül nincs kiút a jelenlegi, úgyszólván zeneellenes állapotból. Nevezetesen mindenekfelett a lelkési kar zenével kapcsolatos szemléletének a gyökeres megváltoztatására van szükség. A változási folyamatnak a teológián kellene kezdődnie.” Almási István: „Kántorképzésünk tanulságai és távlatai”, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001) 402. E kérdéskört tárgyalja igen részletesen ifj. Fekete Károly többször idézett tanulmánya: „A lelkipásztor zenei műveltségének jelentősége”, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001) 23–30.

²⁹ Vö. (az egyházzeneszerekre is értve) ifj. Fekete Károly: „A református liturgikák története a XIX–XX. században”, *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000) 487!

Tanácsként hadd jegyezzük meg, hogy különösen a hosszabb szótagszámú magyar énekek — ezek közt is a históriás 11-es és 12-es — általában az itt tapasztaltnál gördülékenyebb, még nagyszámú gyülekezet éneklése esetén is összefogottabb, tehát lendületesebb éneklést, ill. énekkísérési módot kíván. A gyülekezeti ének általában mérsékelt tempóján belül is lehet és kell különbséget tenni, pl. a 398. dicséret (Úr lesz a Jézus mindenütt) és a 465. dicséret (Szelíd szemed Úr Jézus) között. Sokszor nem is a tempó, hanem a jelleg, a karakter (amit éppen a jó intonáció teremthet meg) a közös ének „itt és most” érzését — ez pedig a kántor feladata. A szépen előadott orgonadarabok hallatán képződött meg a vizsgálónkben a kívánság: bárcsak lenne istentiszteleteink (akár elején, vagy közben) gyakorlat, hogy az orgonamuzsika az elcsendesedés, az Istenre figyelés elmélyítésében rendszeres szerepet kapna! A karvezetés vizsgán kiemelkedő eredmény nem született, szolid, egyenletes színvonal jellemezte a vizsgázókat, ami azt is tanúsította, hogy egyéb segítő háttér nélkül 3 hét alatt nagyon nehéz mérhető eredményre jutni. A gyülekezeti ének vizsga során bizonyosodott, hogy a vizsgázóknak a memoriterre nagyobb gondot kell fektetni, tisztában lenni az adott ének stílusával, jellegével, az ének mondanivalójával stb. A gyülekezeti énekek tanulásánál gyakorolni kell a helyes hangfekvés — hangvilla nélküli — megtalálását és az érthető, szövegileg és zeneileg is kielégítő bemutatást. A tanfolyam úrvacsorai istentisztelettel egybekötött záróhangversenyén a néhány régi taggal kibővült énekkar többek között Pergolesi: Laudate pueri kezdetű 112. zsoltárát énekelte élményszerűen. Az istentiszteleten is a tanfolyam hallgatói kísérték a gyülekezeti énekeket.

A budapesti tanfolyam végén 6 személy vett részt a kántorképesítő vizsgán, közülük 1 fő részleges vizsgát tett, így 5 kántorképesítő oklevelet oszthattunk ki. A tanfolyamról szólva először az igen színvonalas péntek esti záróhangversenyt kell kiemelni, melyen két orgonamű mellett 12 kórusmű hangzott fel, többek között Mendelssohn: Mélységből kiáltok — motettájának három tétele és Gárdonyi Zoltán: Tékozló fiú című kisoratóriuma is elhangzott. Dicséretet érdemlő már a három hét alatt betanult nagy műsor előadásának ténye mellett a megszólaltatás színvonala is. A műsor folyamán több fiatal karvezető mutatkozhatott be, akik láttán és a színvonalas műsor hallatán egy újabb óhaj fogalmazódott meg a meghívott vendégben: bárcsak minél több gyülekezet lenne, ahol nemcsak zenés áhítatokon, hanem „közvasárnap” istentiszteleteken is rendszeresen megszólal az énekkar!

Itt meg kell jegyezni valamit, ami a pápai és a miskolci tanfolyamokra is jellemző; mégpedig azt, hogy évről évre újabb lelkes fiatal zenészek, tanárok kapcsolódnak be a kántorképző tanfolyamok munkájába. Ez különösen Budapestre érvényes, ahol Máté János, a tanfolyam korábbi vezetőjének halála után 5 évvel főleg az ő általa ill. az ő idejében „beszervezett” fiatalokból áll a tanfolyam vezetése, akik lelkesen, nagy odaadással, összetartással és elkötelezetten szervezik azt évről évre. A jó színvonalú karvezetés vizsgán határozott, kellő érzékenységű karnagyjelölteket láthattunk, ugyanakkor a kórusintonáció kérdései és hangadási

problémák, de vezényléstechnikai kérdések (hosszú hangok tartása) is előkerültek. Most is megállapíthattuk, hogy a karvezetés igen sokféle irányú készséget igénylő feladat. A vizsgaelnök javasolta, hogy a miskolci vizsgához hasonlóan egy-egy mű kamaraéneklésének irányítása — és éneklése is — legyen a vizsga része. Talán többet mutat ez a karvezető képességeiből és hallásbeli képzettségéről, mint egy pár perces „minipróba”. A gyülekezeti ének, valamint a hangszeres vizsga ezután zajlott le, mindegyik kiegyenlített színvonalasan, különösebb gondok nélkül. Meg kell jegyezni, hogy két vizsgázó az énekek kísérete közben is énekelt — a vizsgáztató bizottsággal, mint „gyülekezettel” együtt. Sajnálatosan a negyedik vizsgatárgyat (énektanítás) a bizottság elnöke nem hallhatta. Pápán ez —egyelőre— nem része a kántorvizsgának, Budapesten pedig egyik előző nap zajlott le ez a rész. Így csak azt a megjegyzésemet tehetem meg, hogy az énektanítás a kántorvizsga pedagógiai része és ezért nem elhanyagolható, sőt szerepét akár erősíteni is kell. A teljes körű szolgálatot végző kántor ugyanis nem ülhet csak a karzaton az orgona mögött, hanem sok esetben ki kell állnia a teljes gyülekezet, a gyermekek, vagy a fiatalok elé éneket tanítani, de sok esetben pedagógiai érzéket kíván az énekkarszervezés sokirányú munkája is. Ezért pedagógiai és módszertani okból is szükséges az énektanítás tantárgy oktatásba és a kántorvizsgába való beépítése. A pedagógiai érzék kialakulása természetesen inkább 18 éves kor után várható és alakítható, ez azt is feltételezi és ajánlatossá teszi, hogy a kántorképesítő vizsgára az érettségit követően, már huszoneves korban jusson el a jelölt.

Bódiss Tamás, MRE egyházzenei előadója

Vizsgaelnöki jelentés a 2002 nyarán Miskolcon tartott kántorképesítő vizsgákról

A Zsinat Elnökségének megbízásából az idén a Miskolci Kántorképző Tanfolyam kántorképesítő vizsgáján vettem részt 2002. július 29-én. A sikeres tanfolyam után három kántorjelölt vizsgázott akik közül Papp Dóra kapott kántori oklevelet. Kettő a miskolci kántorképző szabályzatában foglalt lehetőséggel élve részleges kántorvizgát tettek.

A meghallgatás tételhúzással kezdődött, mindegyik jelölt öt-öt gyülekezeti éneket (a tételeken 3 zsoltár és 5 dicséret szerepelt) és egy gyermekéneket intonált. Ezután himnológiai ismereteikről és zenei elemzőképességükről győződünk meg az előadott énekek kapcsán. A vizsga fontos része volt amikor énektanítási képességeiket bizonyították.

A vizsga második felét a kollégium kápolnájában csoportos együttlét keretében tartott karvezetés és a hangszer meghallgatás képezte. A karvezetés vizsga két különböző stílusú mű vezényléséből állt, rövid „betanítás” után, majd „igen hasznosan” egy művet kamaraéneklés (kvartett) keretében szólaltattak meg. A hangji és intonációs bizonytalanságok ugyanis itt érezhetőek a leginkább.